

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کالبدشناسی پایه دامپزشکی

تألیف

دکتر جواد صادقی نژاد
استادیار دانشکده دامپزشکی
دانشگاه تهران

دکتر زهرا طوطیان
استاد دانشکده دامپزشکی
دانشگاه تهران

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۳۳۸۹

شماره مسلسل ۷۶۲۱

سرشناسه	: طوطیان، زهرا، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: کالبدشناسی پایه دامپزشکی / تألیف زهرا طوطیان، جواد صادقی نژاد.
معلومات نشر	: تهران : دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۲.
مصادقات ناشری	: د، ۱۸۲ ص: مصور، جدول.
توسعه	: انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۳۳۸۹.
شابک	: 978-964-03-6435-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیلد
یادداشت	: یادداشت
موضوع	: م ها - - کالبدشناسی.
شناسه افزوده	: صادق نژاد، جواد، ۱۳۴۸.
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات.
رده‌بندی کنگره	: SF۷۷۱ / ط ۲
رده‌بندی دیویی	: ۶۱۰.۸۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۲۱

ISBN: 978-964-03-6435-2

9 789640 364352

عنوان: کالبدشناسی پایه دامپزشکی

تألیف: دکتر زهرا طوطیان - دکتر جواد صادقی نژاد

ویراستار: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها : ۹۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

پیشگفتار مولفان	۵
فصل اول کلیات	۱
۱. تعاریف و مفاهیم	۱
۲. واژگان مورد استفاده توپوگرافی	۲
۵. نواحی بدن	۵
۱۴. منابع	۱۴
فصل دوم استخوان‌شناسی	۱۵
۱۵. تکامل و رشد استخوان‌ها	۱۵
۱۷. ساختار کاربردی استخوان	۱۷
۱۸. دسته‌بندی استخوان‌ها	۱۸
۲۰. استخوان‌های بدن پستانداران اهلی	۲۰
۲۲. استخوان‌های اندام سینه‌ای	۲۲
۳۰. استخوان‌های اندام لگنی	۳۰
۳۹. استخوان‌های جمجمه	۳۹
۴۸. اسکلت محوری	۴۸
۵۷. منابع	۵۷
فصل سوم مفصل‌شناسی	۵۹
۵۹. مفاصل فیبروزی	۵۹
۶۰. مفاصل غضروفی	۶۰
۶۱. مفاصل سینوئال	۶۱
۶۳. انواع حرکات مفاصل	۶۳
۶۵. رده‌بندی مفاصل سینوئال	۶۵
۶۸. مفاصل بدن	۶۸
۶۸. مفاصل سر	۶۸
۶۸. مفاصل اسکلت محوری	۶۸
۷۰. مفاصل اندام سینه‌ای	۷۰

۷۲	مفاصل اندام لگنی
۷۴	منابع

فصل چهارم عضله‌شناسی

۷۵	عضله اسکلتی
۷۷	شکل عضله
۷۸	رمانند عضلات
۷۸	تاندین و آپونروز
۷۹	عملکرد عضلات
۸۲	ساختارهای میمه
۸۴	عضلات بدن
۸۵	عضلات پوستی
۸۶	عضلات سر
۸۶	عضلات گردن و تنه
۸۸	عضلات اندام‌ها
۸۹	منابع

فصل پنجم دستگاه گوارش

۹۱	حفره دهانی
۹۲	لب‌ها
۹۲	گونه‌ها
۹۲	لثه‌ها
۹۲	کام سخت
۹۳	زبان
۹۵	غدد بزاقی
۹۶	دندان‌ها
۹۸	حلق
۱۰۰	مری
۱۰۱	عمل بلع
۱۰۱	حفره شکمی
۱۰۱	ساختارهای صفاق
۱۰۳	چادرینه بزرگ

۱۰۳	چادرینه کوچک
۱۰۳	معدنه
۱۰۵	روده باریک
۱۰۵	روده بزرگ
۱۰۶	کائنات قعدی
۱۰۷	غده سمیه گوارشی
۱۰۷	
۱۰۸	پانکراس
۱۰۹	منابع

فصل ششم دستگاه تنفس

۱۱۱	بینی
۱۱۳	بخش بینی‌ای حلق
۱۱۳	سینوس‌های اطراف بینی
۱۱۳	حنجره
۱۱۶	نای
۱۱۶	حفره سینه‌ای
۱۱۶	جنب
۱۱۷	ریه
۱۱۸	درخت برونشی
۱۱۹	لوبولاسیون ریه
۱۲۰	منابع

فصل هفتم دستگاه گردش خون

۱۲۱	دستگاه قلبی-عروقی
۱۲۱	قلب
۱۲۳	حفره‌های قلب
۱۲۶	ساختمان جدار قلب
۱۲۶	سیستم هدایتی قلب
۱۲۷	رگ‌های خونی
۱۲۸	سرخرگ
۱۲۹	سیاهرگ

۱۲۹	مویرگ
۱۳۱	رگ‌های اصلی بدن
۱۳۳	دستگاه لنفاوی
۱۳۳	رگ‌های لنفاوی
۱۳۳	عقد‌های لنفاوی
۱۳۶	تبیض
۱۳۶	تغذیه
۱۳۸	منابع
۱۳۹	فصل هشتم دستگاه ادراری-تناسلی
۱۳۹	اندام‌های ادراری
۱۳۹	کلیه
۱۴۱	حالب
۱۴۲	مثانه
۱۴۲	پیش‌آبراه
۱۴۳	اندام‌های تناسلی نر
۱۴۴	بیضه
۱۴۴	مجاری
۱۴۶	پوشش‌های بیضه و بند بیضه
۱۴۷	غدد ضمیمه تناسلی
۱۴۸	اندام جفت‌گیری نر
۱۴۸	بافت‌های نعوظی آلت تناسلی
۱۴۹	غلاف آلت تناسلی
۱۵۰	اندام‌های تناسلی ماده
۱۵۰	تخمدان
۱۵۱	لوله رحمی
۱۵۱	رحم یا زهدان
۱۵۲	مهبل یا واژن
۱۵۲	دهلیز یا وستیبول
۱۵۲	فرج
۱۵۲	پستان
۱۵۶	منابع

۱۵۷	فصل نهم دستگاه عصبی
۱۵۷	ساختار
۱۵۷	نورون‌ها
۱۵۸	عصب
۱۵۹	فاسکول
۱۵۹	سیناپس
۱۵۹	دستگاه عریک - پاسخ
۱۶۱	تقسیم‌بندی دستگاه عصبی
۱۶۲	مورفولوژی عملی دستگاه عصبی مرکزی
۱۶۲	تکامل دستگاه عصبی مرکزی
۱۶۳	آناتومی توصیفی دستگاه عصبی مرکزی
۱۶۳	طناب نخاعی
۱۶۵	مغز عقبی
۱۶۶	مغز میانی
۱۶۶	مغز جلویی
۱۷۱	ساختارهای داخلی نیمکره‌های مخ
۱۷۲	سیستم لیمبیک
۱۷۳	پرده‌های منژ دستگاه عصبی مرکزی
۱۷۵	بطن‌های مغزی و مایع مغزی-نخاعی
۱۷۶	آناتومی توصیفی دستگاه عصبی محیطی
۱۷۶	اعصاب مغزی
۱۷۸	اعصاب نخاعی
۱۸۰	اعصاب و عقده‌های عصبی خودکار
۱۸۲	منابع

((ان والقلم و ما یسطرون))

قرآن کریم، سورة قلم، آیه ۱

ن. قسم به قلم و هر آنچه می‌نویسد.

پیشگفتار مؤلفان

ساخت ساختار طبیعی بدن از مهم‌ترین پایه‌های علوم دامپزشکی و پزشکی محسوب می‌شود. دانشجویان علوم پزشکی برای درک بهتر بیماری‌ها باید با ساختار و عملکرد طبیعی دستگاه‌ها و اعضای مختلف بدن آشنا شوند. علم آناتومی شکل، ساختار و ترکیب و سازماندهی بدن موجودات زنده را مورد بحث قرار می‌دهد و چگونگی ارتباط آنها برای انجام دادن وظایف مختلف را توصیف می‌کند. بر این اساس آناتومی، دریچه‌ای است به سوی درک عمیق‌تر و گسترده‌تر از بسیاری از جنبه‌های زیستی محسوب می‌شود.

این کتاب حاصل تلاش سال‌های متمادی در عرصه آموزش آناتومی دامپزشکی است، سعی دارد که ساختارهای پایه آناتومی برای پرستاران اهلی را به‌طور دقیق و کاربردی بررسی کند. تا حد امکان، تلاش بر آن بوده است که دانش‌آموزان پس از مطالعه کتاب حاضر، دید مثبت و سازنده‌ای نسبت به کلیات آناتومی پرستاران اهلی پیدا کنند. سعی شده که به گونه‌ای است که با متنی روان و آسان، طبقه‌بندی مطالب صورت گرفت و در کنار آن تصاویر واضح و شفاف نیز به‌کار رفته است. علاوه بر آن سعی بر آن بوده تا در تهیه کتاب از آخرین و جدیدترین منابع و ویرایش‌ها که مورد قبول جهانی است، استفاده شده و با تطبیق با آخرین انتشارات NAV، بر به‌روزرسانی محتوای کتاب و اسامی آناتومی تأکید شده است.

با توجه به کمبود کتاب در زمینه آناتومی پایه دامپزشکی و نبود یک منبع درسی در دسترس طبق سرفصل‌های آموزشی تعریف‌شده بر آن شدیم تا با تهیه کتاب علاوه بر آموزش مفاهیم اساسی آناتومی پایه دامپزشکی، دانشجویان برای فراگیری مباحث آناتومی مفاهیم پایه‌ای، ساده و کلیه مباحثی که به‌نحوی در برنامه آموزش آناتومی مفقود مانده است، نیز به فراخور در میان مطالب انتخاب شده باشد.

بر این اساس، مطالعه کتاب حاضر برای کلیه دانشجویان دوره پیش‌دانشگاهی، دوره دکتری تخصصی علوم تشریحی، جراحی و رادیولوژی سودمند است. امید داریم که توجه به استفاده از اسامی و اصطلاحات رسمی و پذیرفته جهانی، این کتاب برای نگارش مقالات پژوهشی، پایان‌آید و برای همکاران دانشگاهی در تمام رشته‌های علوم دامپزشکی نیز سودمند باشد.

مؤلفان وظیفه خود می‌دانند که از زحمات جناب آقای دکتر امید زهتاب‌ور که به تهیه تصاویر همکاری داشته‌اند تشکر و قدردانی کنند. بدیهی است هر مطلب به هر نحوی که تهیه و تدوین شود باز ایراد خواهد بود. به همین دلیل نظرات و پیشنهادهای اصلاحی استادان و دانش‌پژوهان گرامی را سپاس خواهیم داشت.

از خداوند توفیق خدمتگزاران به عرصه علم و دانش را مسئلت داریم.

دکتر زهرا طوطیان، دکتر جواد صادقی نژاد

تهران - پاییز ۱۳۹۲